

ÕIGE SÕNA KAALUB ENAM KUI KULD

SELLES ÕPIKUOSAS:

- **SAAD TEADA**, mis on võimalised, kuidas ja millal need tekivad
- **LOED** jutte ja luuletust rahast ning raha teenimisest
- **UURID**, kuidas sai alguse ühine ajaarvamine
- **KIRJUTAD** ise muistendi
- **LOED JA KUULAD** kahte valmi
- **TUTVUD** kirjade saatmise ajalooa
- **ÕPID** ära tundma nimisõna, omadussõna ja tegusõna
- **KORDAD** küsisõnade kasutamist

SÕNALIIGID

- **Harjutus.** Joonista vihikusse tabel ja jaota sõnad õigete pealkirjade alla. Igasse tulpa saad ühepalju sõnu.

talv, lumine, jäätub, külm, vaheaeg, lapsed, suusatame, lumi, punane, tuiskab, mõnus, uisk, sätendav, möllavad, raputate

<i>Nimisõna</i>	<i>Omadussõna</i>	<i>Tegusõna</i>

- *Mida tegid sina koolivaheajal?
Mida tegid koos sõpradega? Mida koos perega?*

KELGUTAMAS

Astrid Lindgreni järgi

Bullerby asetseb justkui künka otsas. Kui meil on tarvis minna Suurkülla, kus me koolis käime ja kus asuvad kauplused, läheb tee kogu aeg allamäge. Kodu poole minnes läheb siis tee muidugi kogu aeg ülesmäge. Lasse räägib ikka, et kui tema suureks saab ja surimuri-kilakola-inseneriks hakkab, leiutab ta niisuguse mäeveeru, mis ennast ise ümber pöörab, nii et tee läheks kogu aeg ainult allamäge.

Need nõlvakud Bullerbyst Suurkülani on kõige paremad kelgumäed, mida võib iganes soovida. Terve talvise koolivaheaja me muudkui kelgutame seal.

Sel aastal võttis Lasse teisel pühal, kui me olime juba kõik oma jõuluraamatud läbi lugenud ja kõik piparkoogid nahka pistnud, meie suure puuveokelgu. Sellega hakkasime meie, Bullerby lapsed, oma nõlvakutest alla laskma. Lasse juhtis kelku.

„Tee vabaks!“ hüüdsime üheskoos nii mis jaksasime. Kuigi seda polnud tegelikult vaja, sest meie mäenõlvadele eksib harva mõni inimene. Pärast oli meil muidugi tükk tegemist, et ülesmäge tagasi Bullerbyssse jõuda, ja Lasse rääkis pikalt sellest isepööravast mäeveerust, mille ta ükskord leiutab.

„Kas sa ei võiks seda kohe praegu leiutada?“ küsis Bosse.

Ent Lasse ütles, et niisuguse mäe peale minevat sellisel hulgal püssirohtu ja dünaamiiti*, rattaid ja mutreid, et nende valmistamiseks kulub oma kümme aastat. Ja nii kaua polnud meil aega oodata.

Kui me siis lõpuks olime kelgu kõigist neist mäenõlvadest üles tirinud ja tahtsime parajasti meie aida ees uuesti peale istuda, tulid aidauksest välja meie isa, Olle isa ning Britta ja Anna isa. Isa palus: „Kuulge, lapsed, andke meile ka natukeseks kelku.“

Ta istus kelgu peale ning sedasama tegid ka onu Erik ja onu Nils. Siis sõitsid nad mäest alla. Meie ootasime. Aga kui nad tagasi jõudsid, tahtsid nad veel ühe sõidu teha, sest see oli lõbus. Kujutage ette, kui lapsikud võivad ometi olla täiskasvanud!

Kuid siis me võtsime Põhjatalu puuveokelgu ja sõitsime isadele järele. Vaevalt olime esimese mäeveeru keskele jõudnud, kui nägime neid ühes lumehanges siputamasa ja täiest kõrist naermasa.

„Kuule, Erik, mismoodi sa seda kelku õieti juhtisid?” küsis meie isa.

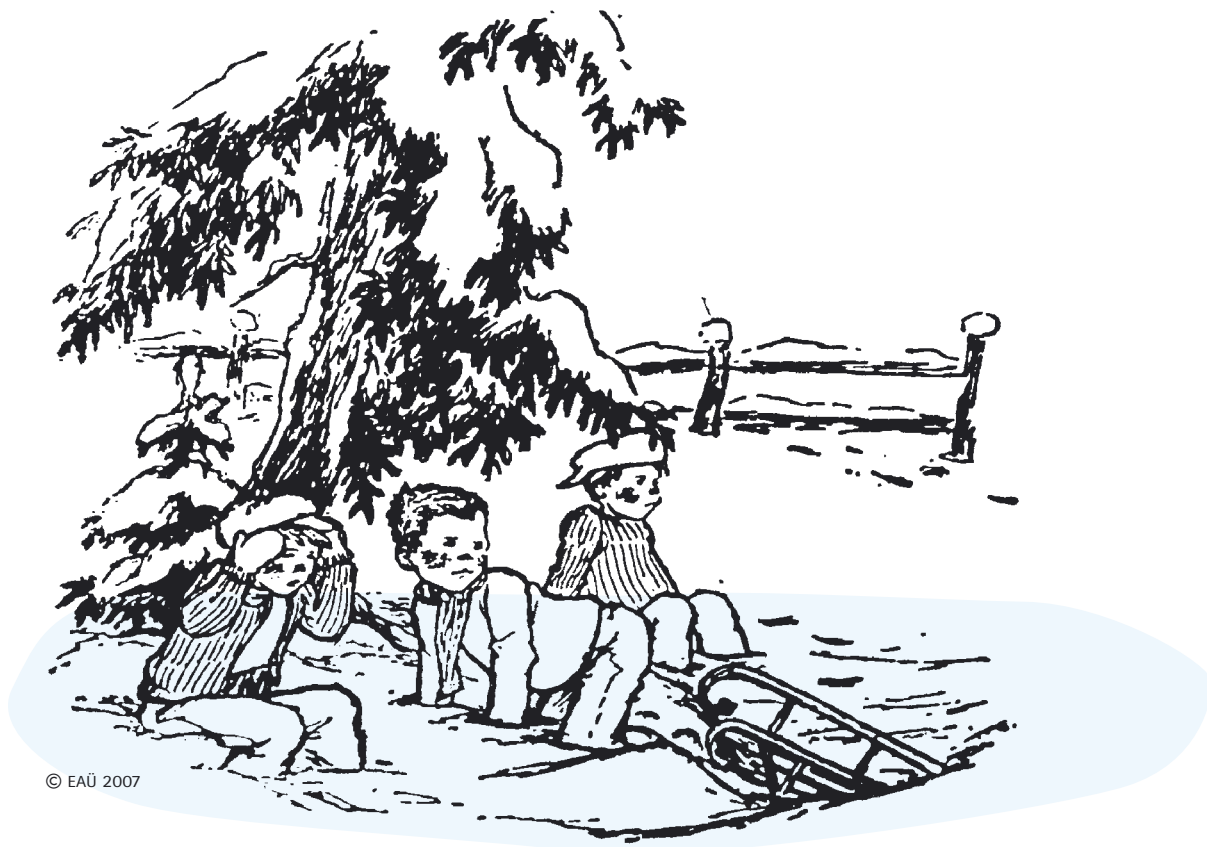
Neid oli täiesti võimatu kelgu pealt minema saada, nad muudkui sõitsid ja sõitsid, kuni lõpuks tuli Britta ja Anna ema ning ütles onu Erikule, et ta peab koju minema ja natuke puid lõhkuma.

„Kunagi ei lasta sul ka veidike lõbutseada,” tähendas onu Erik ning kloppis ennast naerdes lumest puhtaks.

Kui me jälle üksi jäime, tegime võidusõitu. Britta, mina ja Anna sõitsime Põhjatalu kelguga, Lasse, Bosse ja Olle Vahetalu omaga. Me mängisime, et need on viikingilaevad, mis purjetavad ulgumerel. Lasse hüüdis poiste kelku Pikaks Maoks ja meie hüüdsime oma Kuldroosiks, kuigi Lasse ütles, et see olevat viikingilaevale igitobe nimi.

„See ei loe midagi, peaasi, et ta ilus on,” väitsime meie.

Sest kui me kord juba olime oma laeva ära ristunud, ei tahtnud me enam selle nime muuta ainuüksi sellepärast, et see tundus Lassele tobedana.

© EAÜ 2007

© EAÜ 2007

Võidusõit oli põnev. Pikk Madu ja Kuldroos püsisid kogu aeg täpselt kõrvuti ja poisid karjusid:

„Varsti kummuli Kuldroos,
kõigil pead ja jalad koos!”

Aga tegelikult oli see hoopis Pikk Madu, mis kummuli läks. Ta kihutas otse lumehange. Kuldroos seevastu liugles ilusasti kuni suure männini teise mäenõlvaku all, kus oligi meie lõppsiht.

„Nii käib ikka hooplejate käsi,” ütles Britta pärast Lassele.

Kuid Bosse oli pea vastu puujuurikat ära löönud ja saanud suure muhu otsaette, sellepärast me enam ei hoolinud kelgutamisest. Pealegi oli juba läinud pimedaks ja me olime näljased. Nii me siis läksimegi koju.

Rootsi keelest tõlkinud Vladimir Beekman

- Mille poolest oli Bullerby laste vaheaeg sarnane sinu vaheajaga? Mille poolest erinev?
- Missuguseid talviseid õuevõistlusi oled koos sõprade või vanematega korraldanud?
- Kuidas saad hea pika liu? Jutusta.
- Koosta jutt või piltjutt mõnest koolivaheajal juhtunud sündmusest.
 1. Mõttele, millest tahaksid kirjutada.
 2. Pane paika tegevuste, sündmuste järjekord.
 3. Vaata kava ja otsusta, milline koht sinu jutus võiks olla kõige huvitavam, naljakam või põnevam.

1

2

3

4

5

6

7

- *Mida tead virmalistest?
Milliseid talviseid loodusnähtusi oskad veel nimetada?*

VIRMALISED

Henno Kääriäinen

Kaugel põhjakaares, päris maailma otsa lähedal, elas Pakasetaat koos Pakaseeidega. Neil oli palju poegi. Kõik nad elasid suure jäämäe sisse uuristatud koopas. Ise nimetasid nad seda küll uhkelt lossiks.

Pakasepoisid sirgusid. Mida suuremaks nad said, seda igavam neil hakkas. Kaua sa ikka ainult liugu lased. Kõledatel jääväljadel vingus vaid jäine tuul. Isegi jääkarudega maadelda õnnestus noormeestel harva. Nii kaugemale põhja sattus neid vaid eksikombel.

Poisid olid tusased ja torssis. Nende meel tahtis lahutamist. Kuidas aga lahutada meelt pärapõrgu viimases sopis*, maailma otsas?

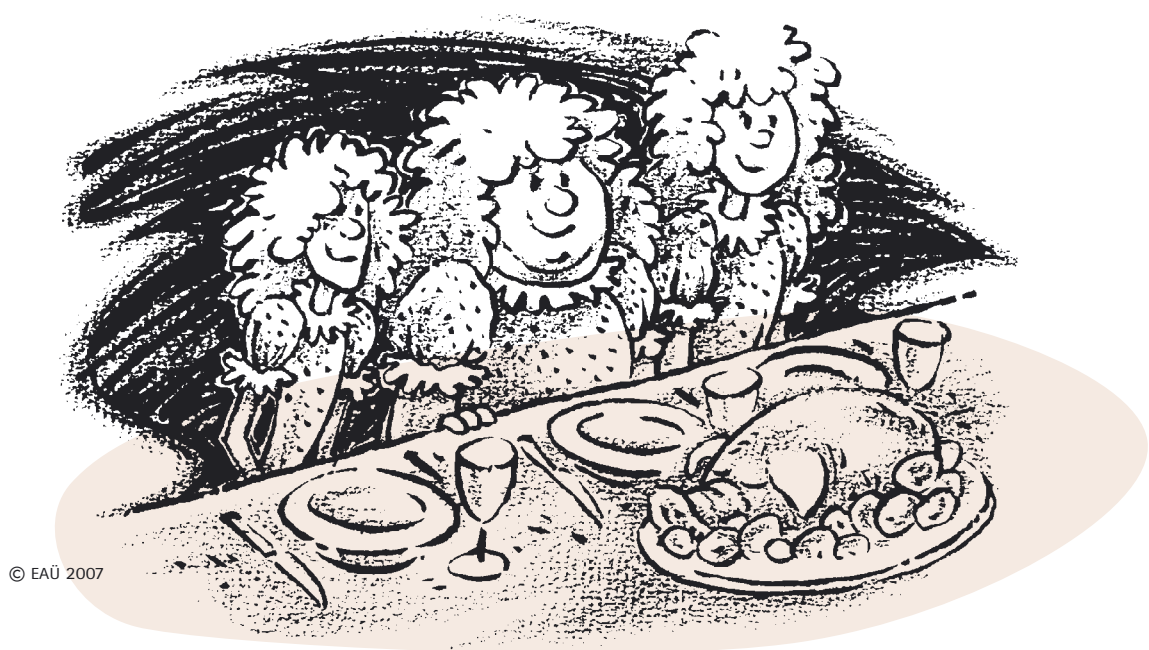
Pakasetaat vaatas poegi ja muheles endamisi. Noorus tuli meelde. Aga oodaku ja kannatagu, küll iga asi tuleb õigel ajal. Või ainult natuke hiljem.

Ja tuligi. Kõige vanem poeg jõudis naisevõtuikka. Pakasetaat andis talle loa minna endale naist otsima. Juhatas veel, et tüdrukuid leidub ainult lõuna pool. Seal, kus elab inimesi. Küll ta teadis. Oli ju oma eitki sealt kandist toodud.

Ei lasknud vanem poeg seda endale kaks korda seletada. Pistis juba poole jutu pealt silkama, nii et lumejutt* taga. Ikka, ikka lõuna poole! Jõudiski lõpuks inimeste sekka. Oi, oli seal alles vahtimist ja imestamist! Esimest korda elus nägi ta puid ja maju. Pakaseprints valis uhke kivimaja ning astus julgelt sisse. See oli krahviloss.

Krahv võttis kõrge külalise lahkesti vastu. Tal oli kolm tüdart. Aga ükski ei meeldinud noormehele. Üks neist oli liiga peenike, teine liiga pikk, kolmas aga liiga paks. Kõik nad paistsid pepsid* ja pirtsakad. Kui lauda kutsuti ja sööma hakati, näitasid plikad tema poole näpuga ja itsitasid. Ning sosistasid, et külaline olla mats mis mats – ei oskavat inimese moodi süüagi.

Kosjad jäid katki. Lossisaalis paukus äkki säärane pakane, et veingi pudelites jäätus. Kui külaline lahkus, jäid kolm iludust ja kogu laudkond jääkujudena tardunult* istuma.

Kaua käis pakaseprints mööda metsi ja maid. Viimaks leidis ta metsaservalt armetu saunahüti ja astus sisse. Sauniku* tütar tõstis parasjagu pudrupada tulelt. Külalinegi kutsuti lauda.

No oli see tüdruk alles ilus! Ja puder tuline! Tüdruku põsed olid punased nagu polaarpäeva loojumatu päike. Just niisugust tahtis pakaseprints endale naiseks!

Kosjad võeti vastu, kaubad saadi kokku. Prints käeviipe peale hakkas kostma aisakellade tilinat. Madalatest lumepilvedest laskusid sauniku õuele põhjapõdrad, kes vedasid uhket saani. Peigmees tõstis pruudi saani, istus ka ise ja haaras ohjad. Nii nad läksidki. Memm ja taat seisid veel kaua õues ja vaatasid põhja poole. Viimaks läksid nad tuppa.

Umbes nädala pärast nähti ühel ööl põhjataevas imeliste värvide sähvimist ja virvendamist*. See tähendas Pakasetaadi poja ja sauniku tütre pulmi. Oli ju peigmees pruudi vanematele lubanud, et nii nemad kui ka pool maailma näevad, kuidas nende pulmas tantsitakse.

Seda värvide tantsu põhjataevas hakati kutsuma virmalisteks. Pakasetaadil on palju poegi. Kui jälle virmalisi nähakse, on selge, et juba järgmisel pojalt pulmad täies hoos.

-
- Koosta vihikusse kava ja õpi lugu kava järgi jutustama.
 - Kas loetud lugu on muinasjutt, muistend või seiklusjutt? Põhjenda oma arvamust.
 - Kirjuta vihikusse muistend ühe talvise ilmastiku- või loodusnähtuse tekkimisest.

- *Mida arvad sina rahast?*

RAHALAUL

Hando Runnel

Rikkad ei räägi kunagi rahast.
Nemad mõtlevad rahast kui pahast.
Mina mõtlen rahast kui heast.
Raha võtaks muist muresid peast.

Raha mul on, aga nõrk on mu raha.
Kaob nagu sütele visatud vaha.
Sulab kui kapstasse* keedetud pekk.
Näppude külge jääb ainult ta mekk*.

11

12

13

-
- Miks luuletaja arvab, et rikkad mõtlevad rahast kui pahast? Mida võivad rikkad rahast arvata?
 - Mida tähendab sinu meelest luulerida *Raha võtaks muist muresid peast*?
 - Loe luuletuse teist salmi. Püüa see salm mõne lausega ümber jutustada.

Raha minu elus

- *Mida kirjutaksid sina rahast? Kirjuta kolme minuti jooksul üles kõik mõtted, mis sul tekkisid.*
- *Loe. Võrdle oma mõtteid teiste laste omadega.*

Mina saan raha enamasti ema ja isa käest. Leidmisele ma ei looda, sest olen ainult ühel korral leidnud 1 krooni. Ema ja isa käest saan kindlalt iga nädal 25 krooni või rohkem. Kui mina raha saan, siis kulutan kohe kõik ära. Ainult siis hoian raha alles, kui olen otsustanud natuke koguda. Raha teeb sellist rõõmu, et selle eest saab kommi osta. Kui aga kaotad raha ära, siis on jälle palju paksu pahandust.

Minu meelest on rahas rohkem head kui halba.

Kenn

Raha on vaja selleks, et asju osta. Raha saab siis, kui käid tööl. Lapsed saavad raha vanemate käest. Mina hoian raha väga kokku ja kulutan seda vähe. Hoian raha ühes karbis. Minu arvates on raha päris tähtis asi, sest vaja on ju süüa, elada, osta riideid ja muid asju. Kuid raha pärast minnakse ka tülli ning vahel raha varastatakse. Röövlid röövivad poodi sellepärast, et neil ei ole ostmiseks raha.

Silver

Minu jaoks on raha tähtis sellepärast, et raha eest saab palju vajalikke asju, näiteks alguses lasteaed, toit, kool jne. Raha on vaja igal pool maailmas. Igal maal on enda raha. Näiteks Eestil on kroonid ja Ameerikal dollarid. Iga inimene peaks oskama oma raha planeerida, muidu kulutab ta kogu raha rumalalt ära.

Ivan

Mind raha ei huvita ja ma arvan, et raha ei ole tähtis, kuigi minu sõbrad nii räägivad. Armastus on minu meelest tähtsam kui raha. Raha eest saab osta süüa ja teisi vajalikke asju. Meie peres teenib ainult ema raha, sest me ei ela isaga koos. Ükskord ammu ütlesin emale, et mul võiks ka oma taskuraha olla ja nüüd läks see täide. Kui ma sain kümneaastaseks, siis kinkis ema mulle sünnipäevaks pangakaardi ja sinna saan iga kuu kümme krooni. Kui emal aega ei ole, siis saan ema käest raha ja lähen poodi süüa ostma.

Gelly

Minul ei ole kunagi rahaga probleeme, sest mõni päev ma raiskan, aga teine päev hoian alles. Elus on raske ja tüütu raha teenida. Näiteks minu ema peab päev läbi istuma arvuti taga ja isa peab sõitma autoga või reisima lennuki või laevaga. Kui mina suureks saan, siis ma küll sellist tööd teha ei taha. Mõnikord kui mu taskuraha on otsa saanud ja ma juurde küsin, siis ütleb isa, et ega raha puu otsas ei kasva. Ma ütlen talle küll, et mõnel maal võib raha ju kasvada puu otsas. Ühel reisil olles nägime me puu otsas kitsi, miks siis raha ei võiks puu otsas kasvada.

Mari

-
- Kelle mõtted rahast sulle kõige rohkem meeldisid? Miks?
 - Kelle mõtetele tahaksid vastu vaielda? Miks?
 - Miks inimesed suhtuvad rahasse ja rahateenimisse erinevalt?
 - Kui oluliseks pead raha sina?
 - Sul on vaja natuke raha. Kirjuta emale (või isale) kiri, kus sa püüad teda veenda, et sul on seda raha tingimata vaja.
 - Kirjuta jutt teemal „Raha minu elus“.

14

15

16

17